

DE KONINKLIJKE SINT-SEBASTIAANS GilDE VAN WEERDE

DE KONINKLIJKE SINT-SEBASTIAANS GilDE VAN WEERDE

Auteur: Leo Linten

Wettelijk depot: D/2026/14433/01

© 2026 Heemkring de Semse

Verantwoordelijke uitgever: Paul Van de Velde, Voorzitter Heemkring de Semse, Schoolstraat 17 te 1980 Zemst

Inhoud

VOORWOORD	9
1. OORSPRONG	10
1.1 Algemeen	10
1.2 Weerde	11
2. DE KAART OF HET REGLEMENT	22
2.1 Een caerte van de eerste gilde?	22
2.2 Het reglement der vier artikelen	22
2.3 Het groot reglement	23
2.4 De kaart van de Hoofdschuttersgilde van Brabant	24
2.5 Het huishoudelijk reglement van de Hoge Gilderaad van Brabant	24
2.6 Huishoudelijk reglement voor de gilde van Weerde	25
2.7 Het bijzonder reglement voor de koningschieting in Weerde	25
3. DE HOOFDMANNEN	26
3.1 Van de eerste gilde 1531	26
3.2 Een onbekende hoofdman?	26
3.3 Gaspard Antonius de Meester	26
3.4 Antonius de Vaernewijck	30
3.5 Petrus Augustinus (August) Coenen	32
3.6 Léon Coenen	32
3.7 Charles Bareel	34
3.8 Bernard de Meester de Ravestein	34
3.9 Christian de Meester de Ravestein	35
3.10 Thibault d'Ursel	36
3.11 Frédéric van Havre	37
4. ANDERE GRADEN UIT DE SINT-SEBASTIAANS GilDE VAN WEERDE	38
4.1 De koning	38
4.2 De koningin	39
4.3 De prinses	39
4.4 De cornet	40
4.5 De kapitein	40
4.6 De luitenant	41
4.7 De alferus (alfereus, alferis) vendelier	42
4.8 De sergeant (chargant)	42
4.9 De deken	43
4.10 De onderdeken	43

4.11 De boetemeester	43
4.12 De schietmeester / doelmeester	44
4.13 De knaap	45
4.14 De tamboer of trommelaar	46
4.15 De griffier	46
4.16 De Ouderman	47
4.17 De pages	48
4.18 De gildebroeders en gildezusters - toetreding	48
4.19 De rol van de pastoors	51
5. PRAKTISCHE ADMINISTRATIE	52
5.1 Het bestuur	52
5.2 Rekenschap	52
6. DE GILDEJUWELEN	53
6.1 De Koningsbreuk vóór 1914	53
6.2 De Koningsbreuk na 1914	53
6.3 De nieuwe Koningsbreuk	54
6.4 De Oudermansbreuk	54
6.5 De medaille en de Zilveren Pijl	56
6.6 De orde van de papegaai : individuele herdenkingspenning	57
7. ANDERE KUNSTVOORWERPEN	59
7.1 De vele Vlaggen	59
7.2 Schilderijen	62
7.3 Beelden van Sint-Sebastiaan?	63
7.4 Glasraam	63
7.5 Pieken, lansen en hellebaarden	64
7.6 De grote houten pijl	64
7.7 De oude trom	65
7.8 Reus Gust	66
8. HET SCHUTTERSVELD	67
8.1 De staande wip	67
8.2 De liggende wip	76
8.3 Wipschieten in zaal	77
8.4 Doelschieten	78
8.5 Het kampioenschap van Brabant	78
8.6 De open schietingen	78

9. ANDERE ACTIVITEITEN	79
9.1 Het schietfeest voor de vrouwen en het koffiefest	79
9.2 Het Jeugdkampioenschap	80
9.3 Het teerfeest	80
9.4 Het volksdansen	82
9.5 Het vendelen	91
9.6 Het trommen	91
9.7 Sociale verplichtingen	91
10. BOEKEN EN REGISTERS	95
10.1 Het gildeboek van de Jonge gulde tot Semps	95
10.2 Het Guldenboek van Weerde	95
10.3 Het gedenboek bij de 100ste verjaardag van L. Dormaels	96
10.4 Aantekeningen van 1942 tot 1949	96
10.5 De kasboeken	96
10.6 Het register van de open schietingen	96
11. HET UNIFORM	97
11.1 Mannen	97
11.2 Vrouwen	98
11.3 Kledingskenmerken dignitarissen	99
12. DE GILDEKAMER	100
13. MET DE GILDE OP STAP	101
14. MUZIEK: HET SCHOONSTE LAWAAI	102
14.1 Tamboers en trommelaars	102
14.2 Een speelman?	104
14.3 Andere muziek	104
15. FEESTEN EN VIERINGEN	105
15.1 Bier, brouwers, bierstekers	105
15.2 Teerfeesten	106
15.3 Jaarlijkse barbecue	106
15.4 Bals	106
15.5 Honderdjarige Jan Jozef Goovaerts	107
15.6 Viering diamanten bruiloft echtgenoten C. Juliens – T. Van Den Heuvel	108
15.7 Viering diamanten bruiloft echtgenoten Dormaels – Penninckx	108
15.8 Honderdjarige Louis Dormaels	109
15.9 Tweehonderd jaar gildeleven en een nieuwe hoofdman	111

16. GEWESTFEESTEN EN NATIONALE VIERINGEN	112
16.1 Septemberdagen	112
16.2 België 75ste verjaardag	112
16.3 Gildefeesten 1913 Mechelen	113
16.4 Gilde Meensel 400 jaar	113
16.5 Gilde Weerde 400 jaar	114
16.6 Brabantse gildefeesten Elewijt 1961	115
16.7 Gilde Berlare (Oost-Vlaanderen) 400-jarig bestaan	115
16.8 21ste Europese Kampioenschappen 1970 Gilde St.- Sebastiaan Perk	116
16.9 Gilde Herne 300-jarig bestaan	116
16.10 Gilde Mazenzele 475-jarig bestaan	117
16.11 Gilde Kampenhout 475-jarig bestaan	117
16.12 Gewestfeesten en Groot Brabants Gildefeest te Weerde	118
16.13 Groot Mechels Gildejuweel 2022	120
17. DIEPTEPUNTEN	122
17.1 Oorlogen	122
17.2 Onenigheden en gebrek aan belangstelling	123
17.3 Onderlinge wedijver	123
18. VERDWENEN OF TANENDE GEWOONTEN	124
18.1 De dekenverbranding	124
18.2 De boetes	127
18.3 De klepper	127
18.4 Het volksdansen	127
18.5 De tamboersronde	128
18.6 De beste boog van een aflijvige	128
18.7 Het schietfeest en koffiefest	128
18.8 Misviering	128
18.9 De rondgang	128
18.10 Processies	128
18.11 De algemene vergadering	130
18.12 Het hanenkappen	130
18.13 Het eierstampen	130
18.14 Het inkomgeld	132
18.15 De doodschuld	133
18.16 Het lijkbier of rouwbier	134
18.17 Vrijdom van gelag	134
19. NIEUWE ONTWIKKELINGEN	136
19.1 Algemeen	136
19.2 Poging tot jeugdwerking	136

20. LANGZAME TELOORGANG	137
20.1 Verstedelijking	137
20.2 Ontkerkelijking	137
20.3 Verdwijnende dorpsherbergen	137
20.4 Onverschilligheid ten opzichte van oude tradities	138
20.5 Verminderde en oppervlakkiger sociale samenhang	138
21. OVERKOEPELING	139
21.1 Hoge Gildenraad van Brabant	139
21.2 Gildencongressen	139
22. BIJLAGEN	140
22.1 Lijst der hoofdmannen	140
22.2 Lijst der pastoors en bedienaars van Weerde	140
22.3 Lijst der koningen	141
22.4 Lijst van de schuttersprinsessen	141
22.5 Jeugdkampioenen Weerde - liggende wip	142
22.6 Jaarlijst der dekens	142
22.7 Jaarlijst van de onderdekens	143
22.8 Lijst der cornets	143
22.9 Lijst der kapiteins	143
22.10 Lijst der luitenants	143
22.11 Lijst der vaandrags / alferus / alferis	143
22.12 Lijst der sergeanten	144
22.13 Lijst der doelmeesters	144
22.14 Lijst der knapen	144
22.15 Lijst der tamboers	144
22.16 Lijst der griffiers / schrijvers / secretarissen	144
22.17 Lijst der pages	144
22.18 Weerdse jeugdkampioenen gewest Midden-Brabant	144
22.19 Prins / prinsesschiëting Hoge Gildenraad van Brabant	145
22.20 Eerbetoön 60 jaar ononderbroken lid	145
22.21 Dragërs van de gouden papegaai (50 jaar ononderbroken lid)	145
22.22 Dragërs van de zilveren papegaai (35 jaar ononderbroken lid)	145
22.23 Gewestfeesten in Weerde	145
22.24 Opperhoofdmannen	145
22.25 Lijst Koningen van Brabant	146
22.26 Herbergen verbonden met de gilde	147
23. BIBLIOGRAFIE EN DANKWOORD	148
EINDNOTEN	151

Voorwoord

De Sint-Sebastiaansgilde van Weerde is meer dan een vereniging. Zij is een levend stuk geschiedenis, geworteld in traditie, gedragen door generaties en tot vandaag zichtbaar aanwezig in het dorpsleven. Met dit boek willen we die rijke erfenis vastleggen, duiden en doorgeven.

Al eeuwenlang verenigt de gilde mensen rond gemeenschapszin, vakmanschap en kameraadschap. Wat begon als een broederschap met een duidelijke maatschappelijke en religieuze rol, groeide uit tot een traditiedrager die zich steeds wist aan te passen aan veranderende tijden, zonder haar eigenheid te verliezen. De gilde weerspiegelt daarmee niet alleen haar eigen geschiedenis, maar ook die van Weerde en haar inwoners.

In deze publicatie brengen we het verhaal van de Sint-Sebastiaansgilde in al zijn facetten. We staan stil bij haar ontstaan en evolutie, bij de gebruiken en rituelen, bij de schutters en hun wedstrijden, maar ook bij de vele rollen die de gilde doorheen de tijd heeft opgenomen: sociaal, cultureel en verbindend. Archiefstukken, getuigenissen en beeldmateriaal helpen om dat verhaal tastbaar te maken.

Dit boek is een eerbetoon aan allen die de gilde hebben gedragen en gevormd: de bestuurders, de schutters, de vaandeldragers, de vrijwilligers en de stille krachten achter de schermen. Tegelijk is het een uitnodiging aan toekomstige generaties om deze traditie te leren kennen, te waarderen en verder te zetten.

Moge deze uitgave bijdragen tot een blijvende waardering voor de Sint-Sebastiaansgilde van Weerde en haar plaats in het lokale erfgoed. Want wie zijn verleden kent, begrijpt beter het heden en bouwt met vertrouwen aan de toekomst.

Paul Van de Velde

1. Oorsprong

1.1 Algemeen

Over de oorsprong van de gilden is reeds heel wat inkt gevloeid. Sommigen willen teruggrijpen tot de Frankische tijd (5e tot 9e eeuw). De gilden zouden dan de voortzetting zijn van de Frankische "gildonia". Dit wordt door E. Van Autenboer weerlegd omdat tussen de Franken en de eerste gilden een kloof gaapt van meer dan vijfhonderd jaar. Volgens hem duiken de eerste gilden op in de steden waar de kooplieden genoodzaakt waren hun have en goed met de wapens te verdedigen.¹

De gewapende gilden hadden een schutspatroon: voor de kruisbooggilden was dit doorgaans Sint-Joris, voor de handboogschutters Sint-Sebastiaan.

Voor Vlaams-Brabant was de houding van de Hertogen van Boergondië doorslaggevend. Een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van Linkebeek was het bezoek van Karel de Stoute in 1469. Hij stichtte er de «Broederschap van Sint-Sebastiaan» en gaf haar een guldenboek dat nog steeds in Linkebeek bewaard wordt. Het lidgeld bedroeg toen één stuiver per jaar².

Tijdens de Renaissance waren afbeeldingen van Sint-Sebastiaan zeer populair. Kinderen kregen zijn naam om pest, lepra, zweren en andere ziektes af te weren.

Volgens de Griekse mythologie werd de pest veroorzaakt door pestpijlen afgeschoten door de goden. Het verband tussen pest en pijlen leidde ertoe dat Sint-Sebastiaan³ een van de zes pestheiligen werd.

Figuur 1 - Sint-Sebastiaan Linkebeek - foto: Hilde Kennes © onroerendergoed.be.

Figuur 2 - St.-Sebastiaan als ridder - Guldenboek Weerde 1825.

1.2 Weerde

1.2.1 Een boogschutter

De eerste vermelding van een boogschutter in Weerde dateert van 1437 toen, gedreven door de levensduurte en de gestegen graanprijs, Brabant de uitvoer van graan verbood. Deze maatregel trof de Mechelaars – Mechelen was toen een quasi onafhankelijke heerlijkheid midden in Brabant – die zich slechts tegen hoge kostprijs buiten Brabant konden bevoorraden. Mechelen stuurde prompt een moedig boogschutter, Christophe van Berlaer⁴, aan het hoofd van enkele gewapende mannen die de Weerdemolen overvielen en het graan buitmaakten.⁵

Figuur 3 - Weerdemolen - foto: beeldbank Mechelen.

1.2.2 De eerste vermelding van een gilde van Weerde

La gilde des archers de Molhem se distingua par son adresse à un concours qui eut lieu à Bruxelles, en 1531; Mathieu de Muntere et Étienne Tsas, qui en faisaient partie, tirèrent les deux mesures les plus courtes, de la grandeur d'un demi-sou, » et remportèrent ainsi le premier prix du tir, qui consistait en six assiettes d'argent, pesant chacune trois onces un esterling. Hoylaert, Weerde, Alost, Herzele et Alseberg eurent les autres prix, qui se composaient respectivement de 5, 4, 3, 2 et 1 assiettes semblables.

Figuur 4 - A. Wauters - *Histoire des environs de Bruxelles*, 1855, p. 533.

Traditioneel wordt de eerste vermelding van een gilde van Weerde teruggevoerd tot het jaar 1551⁶. Dit jaartal treft men namelijk aan bij M. Sacré en bij Bernard de Meester de Ravestein⁷. Hiervoor zouden zij zich baseren op Alphonse Wauters.

Leest men er echter aandachtig de tekst van A. Wauters op na, dan vindt men het volgende:

« La gilde des archers de Molhem se distingua par son adresse à un concours qui eut lieu à Bruxelles, en 1531 ; Mathieu de Muntere et Etienne Tsas, qui en faisaient partie, tirèrent les deux mesures les plus courtes, de la grandeur d'un demi-sous, et remportèrent ainsi le premier prix du tir, qui consistait en six assiettes d'argent, pesant chacune six onces, un esterling. Hoylaert, Weerde, Alost, Herzele et Alseberg eurent les autres prix, qui se composaient respectivement de 5, 4, 3, 2 et 1 assiettes semblables. »⁸

Alphonse Wauters heeft het niet over 1551, maar over 1531 !!!

In zijn ander werk, *“Notice historique sur les anciens serments ou gildes”*, specifiek over de gilden, vermeldt Wauters dat er prijsschietingen in Brussel zijn geweest in 1426, 1437, 1441, 1458, 1479, 1484, 1531, 1561 en 1565.⁹ In dit uitgebreid werk spreekt hij evenmin over een prijsschieting in Brussel in 1551. Wel was er dat jaar een grote prijsschieting in Leuven. In 1531 daarentegen waren er, in Brussel, 86 schutterskoningen aanwezig. Bij het haagspel (schieting voor de dorpsgilden) uit 1565 worden Sempst, Elewyt en Muysen (met schutters uit Hofstade?) vermeld. Weerde vermeldt hij in dit werk niet.

De eerste gilde van Weerde zou dus nog ouder kunnen zijn dan tot nu toe werd aangenomen.

Waar Alphonse Wauters in 1848 zijn informatie heeft gehaald is niet geweten. In zijn *“Notice historique...”* doet hij wel aan bronvermelding, maar niet omstandig. Hij verwijst naar geen precieze archiefstukken.

Er zullen in 1531 niet al te veel handboogschutters uit Weerde in Brussel aanwezig geweest zijn: in 1525 zou het dorp maar 37 woningen *“habitations”* geteld hebben¹⁰. De vraag is daar eventuele hutten *“chaumières”* inbegrepen zijn.

Waar gingen onze middeleeuwse gildebroeders schieten toen zijn naar Brussel trokken? Ook hierop biedt A. Wauters een antwoord:

“C’était le samedi avant le premier mai, qu’on tirait l’oiseau; celui-ci se plaçait au sommet de la Grosse Tour, au Pré-aux-Laines, sur le rempart entre les portes de Namur et de Hal.”¹¹

De Dikke toren stond in de buurt van de Wollendries, de huidige Wolstraat, tussen het Gerechtsgebouw en de Guldenvlieslaan. De Wollendriestorenstraat in Elsene herinnert aan deze toren.

1.2.2.1 Twijfel: “Testis unus, testis nullus”¹²

Bestond er in 1531 wel een Gilde van Weerde-op-Zenne? Een aantal elementen laten toe hieraan te twijfelen.

In deel 1 van zijn *“Histoire des environs de Bruxelles”*, uit 1855, vermeldt Alphonse Wauters, weliswaar een dorp Weerde, maar zonder enige bronvermelding. Dit zou het enige spoor zijn dat ons zou toelaten over een “eeuwenoude” gilde te spreken.

In een proces dat een aantal dorpsgilden van Brabant in de jaren 1511-1515 tegen de Sint-Antoniusgilde van Neckerspoel (Mechelen) gevoerd hebben, wordt Weerde niet vermeld, in tegenstelling tot Kraainem, Zaventem, Steenokkerzeel, Humelgem, Erps, “Quayrebbe” (Kwerps), Berg, Aartselaar, Schriek, Rijmenam en Perk.¹³ Het is ook mogelijk dat Weerde de machtige buur niet voor het hoofd wenste te stoten: de Sint-Antoniusgilde van Neckerspoel hing volledig af van de Sint-Sebastiaansgilde van Mechelen¹⁴. Trouwens, Sempst en Elewijt worden evenmin vermeld.

Weerde werd toen vaak “Weert” of “Wert” genoemd. Hierdoor kan verwarring ontstaan zijn met een aantal andere plaatsen die in die tijd ook deel uitmaakten van het Hertogdom Brabant:

1.2.2.1.1 Weert aan de Schelde

Dorp waarvan de naam in 1242 “Werde” was, en nu gelegen is tussen de oude en de nieuwe Schelde, behoorde tot het land van Dendermonde. Zeer twijfelachtig.

1.2.2.1.2 Sint-Joris-Weert

Dorp uit het Dijleland, gelegen op de taalgrens, thans deelgemeente van Oud-Heverlee. De wip bevond zich op de Speelberg. De patroonheilige, Sint-Joris, wijst op kruisboogschutters. Dit kan overeenstemmen met de tekst van A. Wauters: “... *tirèrent les deux mesures les plus courtes, de la grandeur d'un demi-sous...* “ dus de grootte van een klein muntje verwijderd van het midden van het doel, wat kan wijzen op kruisboogschutters of doelschutters met de handboog. Het is echter niet uitgesloten dat gildebroeders van Sint-Martinus-Weerde in die tijd een dergelijk wapen gebruikten.

1.2.2.1.3 Sint-Antonius-Weerde

Thans een toponiem in Langdorp bij Aarschot¹⁵. Dit dorp zou echter enige tijd vóór 1531 reeds verdwenen zijn. De schutters van Aarschot kwamen echter ook naar Brussel,

dus Sint-Antonius-Weerde valt niet uit te sluiten. Een bijkomend argument: de eerste gilde van de handboog van Brussel had St.-Antonius (Abt) als beschermheilige en pas veel later St.-Sebastiaan.¹⁶

1.2.2.1.4 Valkenswaard

Deze stad uit het oude Hertogdom Brabant valt ook niet uit te sluiten. Thans neemt zij nog vaak deel aan schuttersfeesten in de Noorderkempen. In oude teksten werd zij vaak “Weert” of “Weerde” genoemd, zo ook op de Masse-kaarten uit 1719-1730.¹⁷

De naam Valkenswaard komt voor het eerst voor in de archieven in 1702. Reeds in 1446 stond Valkenswaard bekend onder de naam Weerd.¹⁸ De heemkundige kring van Valkenswaard draagt overigens de naam “Weerderheem”.

1.2.2.1.5 Stevensweert

Het Nederlands-Limburgse Stevensweert (Werda Sancti Stephani) is uitgesloten: het gebied kwam slechts in 1543 onder heerschappij van Karel V.¹⁹

1.2.2.2 Elementen pleitend voor Weerde-op-Zenne 1531

Sint-Martinus-Weerde behoorde tot de ammanie Brussel en de “Weerdemolen” was sedert 1506 in handen van de Stad Brussel. Deze belangrijke installatie (zie supra: de overval door de Mechelaars o.l.v. Van Berlaer) moest wel enigszins beschermd worden.

Geweten is dat Peeter Verhasselt, pastoor en hoofdman van Mazenzele (1538-1557) zijn nieuwe boog in Mechelen liet maken. Hoewel dit voor de Weerdse boeren een belangrijke uitgave moet geweest zijn, waren ze toch dicht bij de bron om zich een degelijke boog aan te schaffen²⁰. Mechelen had een internationale uitstraling i.v.m. kruisbogen- en bogenbouw. Zo leest men in een tijdsdocument: “*In deze stad (Mechelen) worden uitstekende kruisbogen gemaakt van allerlei aard, ook handbogen, pijlenkokers, spanners en al het noodzakelijke toebehoren. De kardinaal gaf opdracht er een groot aantal te laten maken en ze hem op te sturen naar Rome.*”²¹

De aanwezigheid, begin 20e eeuw, van een 18e eeuwse schilderij van Sint-Sebastiaan in de kerk van Weerde doet vermoeden dat er een zekere traditie rond deze heilige bestaan heeft.

1.2.2.3 Besluit i.v.m. 1531

Of er in 1531 of 1551 een gilde van Weerde op Zenne werkelijk bestaan heeft, is vanuit historisch oogpunt onzeker. Wij beschikken hiervoor maar over één enkele geschreven bron: een terloopse verwijzing bij A. Wauters in zijn *"Histoire des Environs de Bruxelles"* uit 1855. In zijn vroegere werk, specifiek over de gilden, *"Notice historique sur les anciens sermens ou gildes..."* uit 1848 wordt Weerde zelfs niet vermeld.

1.2.3 Verdwijnen der eerste gilde van Weerde

Wanneer verdween de eerste gilde van Weerde, zo die al bestaan heeft? Dit moet tussen 1575 en 1585 geweest zijn, tijdens de godsdienstige troebelen. Volgens het oude register van het Metropolitaans Kapittel werd in 1573, ten tijde van kardinaal Granvelle, toen de laatste pastoor van Weerde aftrad, het pastoorschap als bediening overgedragen aan de pastoor van Zemst.²² De gilde van Kraainem²³ zou verdwenen zijn in 1575 door de Spaanse furie, de Mechelse gilden verdwenen onder Parma, in juli 1585: *"In 1584 toen de Geuzen te Mechelen den baes speelden, waren de rederykers by stadsbestuer in groot aanzien. De Lischbloem gaf dit jaer een refryn feest, 't welk de schouth, de burgemeester en verscheyde wethouderen met hunne tegenwoordigheid vereerden. Later echter is van de Lischbloem geen de minste spraek meer. Ongetwyfel zal zy als de andere gilden hier ter stede, by het terugkeeren van Mechelen onder Spaensch gebied, te niet zyn gegaen. (...) De Boonbloem (...) Neckerspoel (...) Deze gilde, evenals de Peoene en de Lischbloem verdween naer het overgaen van Mechelen aen Parma in 1585, en werd sedert nimmer ersteld."*²⁴ Van 1580 tot 1585 stond Mechelen onder een calvinistisch bewind.

1.2.4 Wederoprichting in 1783 of 1788, voortzetting of afsplitsing?

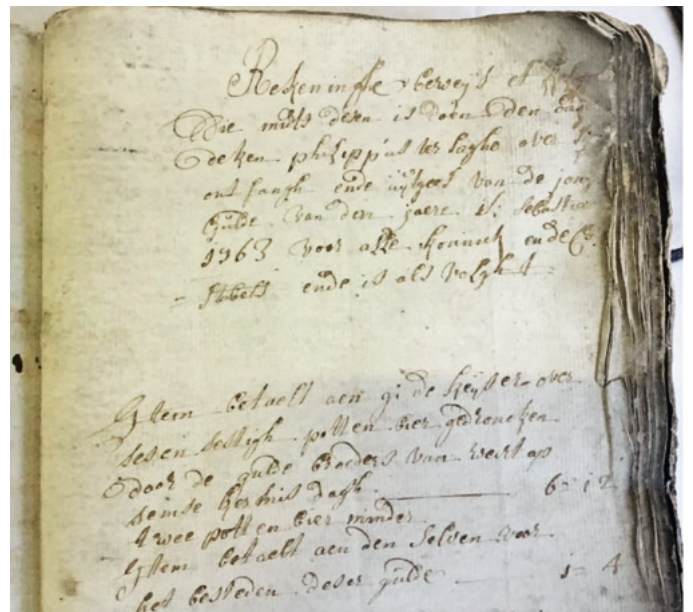
1.2.4.1 Aanwijzingen

Volgens Bernard de Meester werd in 1788 een nieuwe handbooggilde opgericht. Tussen het verdwijnen van de eerste gilde van Weerde en de oprichting van de tweede gilde in 1788 is een getuigenis over een achttiende-eeuws schilderij van Sint-Sebastiaan het enige materiële spoor dat wij van deze heilige tot nog toe in Weerde bespeuren. Zie daarover verder meer.

Figuur 5 - Gildeboek Jonge Gulde tot Semps.

Er zijn echter aanwijzingen die aantonen dat er vóór 1788 reeds een gildebedrijvigheid in Weerde bestond.

Figuur 6 - Gildeboek Jonge Gulde tot Semps 1763 – Gedronken door de Broeders van Weirt...

Voor de prille geschiedenis van de gilde van Weerde is het gilde- en rekeningenboek van de "Jonghe Gulde van Sint Sebastiaen van Semse" van onschatbare waarde. Reeds in de eerste regel van de eerste rekening van 1763 worden de gildebroeders van Weerde uitdrukkelijk vernoemd. In het jaar 1763 was Philippus Ter sago als deken van de inkomsten en uitgaven aangesteld en hij vermeldt in zijn uitgaven dat de gildebroeders van "Weirt" op "Semse kermis dagh" 66 potten bier dronken bij G.De Keyser. Hij moest er 6,12 gulden voor betalen. En voor hun aanwezigheid op de kermis moest hij aan dezelfde gilde 1,4 gulden betalen.

"Item betaelt aen gi: de keijser over sesen sestigh potten bier gedronken door de gulde broeders van Weirt op semse kermis dagh 6 = 12" (zes gulden en 12 stuivers).

Weerde wordt in de rekeningen van 1763 tot 1788 elk jaar minstens eenmaal vermeld, vaak in de rekening opgemaakt naar aanleiding van het Sint-Sebastiaansfeest of naar aanleiding van het drinken "tot Werdt" (in Weerde) van het lijkbier aangeboden door de nabestaanden van een overleden gildebroeder:

"Item betaelt voor de plaetse van gedroncken te hebben tot Werdt een tonne bier van peeter vanden heuvel 1 = =" (1 gulden)²⁵.

Een verdere aanwijzing is de aanwezigheid in 1772 van de gilde van Zemst op "Werde kermis": op Werde kermis moest er in 1772 betaald worden aan Hendrik Haesendonck voor "de mont costen van speellieden ende knaepinne 10,1 gulden."²⁶ De eerste "cornet" van de gilde van Weerde was trouwens ene "H. Haezendonck". Uit het guldenboek van de Jonge Sint-Sebastiaansgilde van Zemst blijkt dat tussen 1787 en 1788 het aantal gildebroeders in Zemst, tot dan toe de moederparochie van Weerde, plots gedaald was van 51 naar 36, en dat er in 1794 in Zemst nog amper 28 gildebroeders over waren²⁷. Het is dus mogelijk dat na de nieuwe start van Weerde als volwaardige parochie (1783) en de wederoprichting van de gilde (1788) een aantal in Weerde wonende "Zemstse" gildebroeders overgestapt zijn naar de gilde van hun nieuwe, nu volwaardige parochie. De kerk was reeds in 1716 een eerste maal hersteld.²⁸

Figuur 7 - St.-Sebastiaan - Guldenboek Weerde 1825.

1.2.4.2 Besluit wederoprichting

Na het verdwijnen van hun zelfstandige parochie moesten de Weerdenaars zich opnieuw tot de moederparochie Zemst richten.

Reeds in 1763 was er sprake van een gildewerking in Weerde (Weirt). Het gildeboek van de "Jonghe Gulde van Sint Sebastiaen van Semse" vermeldt op folio 3v°: "Lijste der gulde 68° anno 1766". Bijgevolg bestond deze gilde toen al 68 jaar, dus vanaf 1668 of 1689. Dit stemt overeen met het jaartal op een gildevlag van Zemst. De aantekeningen in het boek voeren de geschiedenis van de gilde van Weerde terug tot 1699. Het gildeboek, de vlag en de koningsbreuk van Zemst werden door André ver Elst gedeponeerd bij het Brussels Kunsthistorisch Museum.